

Oksana

Andrew Peers

Diederik spoelt zijn mond en kijkt zichzelf aan. Zijn vierkante kaak en voorhoofd kneuzen zijn ogen tot spleetjes en geven iets oosters aan zijn kale hoofd maar hij is ook niet helemaal wakker. Zijn huid is al bruin van de lentezon. Diederik leunt met zijn buik tegen de wasbak omdat de spiegel te laag aan de muur is geschroefd. Zijn vrouw heeft het huis, een boterwaag uit 1700, zelf ingericht in een 'simpel chic' woonstijl met benodigdheden die niet allemaal passen bij zijn lengte. Gedachten strekken zich als kometen uit over het binnengewelf van zijn schedel. Hij ziet zichzelf weer in zijn zwarte Renault Mégane door het polderlandschap rijden. Het autodak is naar achter gevouwen en de lucht kietelt zijn oorhaar. Gisteren was Diederik happy. De sesshin was pas afgelopen en alles was goed gegaan.

Gisteren was Diederik happy totdat hij bij het winkelcentrum een stop maakte. De zomerkleding in de C&A had hij even gekeurd en hij was weer op weg naar de uitgang toen hij een doffe slag hoorde en het gepiep van vering. In een van de gangen, tussen de door etalagepoppen bewoonde eilanden, ziet hij een met stomheid geslagen kleuter die zojuist is gedumpt in een kinderwagen. De blik van een jonge moeder is gericht op een ander kind dat er naast staat. De lippen van de vrouw articuleren overdreven maar wat ze zegt is overstemd door de winkelmuziek. Het oudere zusje van de kleuter blijft stokstijf staan, haar gezicht verborgen in een lappenpop. Alleen haar linkervoet blijft langzaam cirkeltjes maken, de top van de tenen op de grond. Haar ogen gluren door het lange haar van de pop heen maar het zijn holle ogen die niets zien. Plotseling houdt het spervuur van de moeder op. Haar dochtertje gooit heftig haar armpjes omlaag. Ze vallen slap tegen haar dijen. Zij blijft naar de vloer kijken. De moeder vertrekt. Met rode wangen marcheert het meisje mee de winkel uit, een handje aan de kinderwagen vastgegrepen, met de stampvoeten van een soldaatje. De boodschap is goed ontvangen; ze zal zich voortaan gedragen. Diederik had haar nagekeken en zijn hart voelen bonzen in zijn borstkas. De scène bleef de rest van de dag door zijn hoofd spoken, en 's nachts werd hij ineens klaarwakker.

Diederik zet de zeep terug op de zijkant van de wasbak en wast zijn gezicht. Hij hoort het stuk zeep het water in vallen en hij schrikt ervan. Hij is niet zo ontspannen en uitgerust als hij dacht. Hij droogt zijn gezicht en legt de zeep weer aan de kant. Na een indrukwekkend dansje waar Diederik pissig naar kijkt, duikt de zeep voor de tweede keer in het vuile water. Hij pakt hem er weer uit en kwakt hem op de wasbak maar de zeep schiet uit zijn vingers en glibbert weg op de vloer. *"Verrek, jij doet wat ik zeg! Blijf daar stilstaan en hou je mond!"*

Een dikke vlieg neemt een kickstart en wordt tegelijk gedesoriënteerd door het zonlicht dat ineens binnenvalt en de krijtgeverfde muren van de badkamer in lichterlaaie zet. De vlieg zoemt zigzag weg richting de aangrenzende slaapkamer Stille. De vlieg broemt terug naar waar Diederik voor de spiegel nog stilstaat. Diederik weet het even niet. Gegrepen door een half vernomen geluid, staat hij daar, een zwarte badjas om zijn harige buik. Roept iemand?

Lara de boxerhond, nog altijd te bang om de stalen trap op te klimmen, ijsbeert in de hal beneden: haar nagels krassen op de keramische tegels. De oranje vacht van de hond lijkt soms het enige scheutje kleur in de zwart-wit film van hun thuisbestaan. Dat is nu eenmaal de prijs die een man betaalt wanneer hij huwt met een interieurstylist en kunstenaar. Diederik's oosterse ogen schommelen naar boven, naar het oude balkenplafond. Het geluid dat hij dacht gehoord te hebben, was van een hoge toon en felheid en was verdwenen zodra hij zijn volle aandacht erop had gericht. De geluidsstroom knapte plotseling af alsof iemand een radio uitgezet had, maar op de tweede verdieping waar zijn enige dochter haar eigen kamer en badkamer heeft, is het ook stil. Zijn twee pupillen draaien verder in een baan om zijn neus en komen elkaar weer tegen in het spiegelglas.

Gisterenmiddag, terwijl hij naar huis reed, had Diederik zijn lievelingswoorden uit T.S. Eliot's gedicht East Coker hardop gezongen. De zinnestjes 'love is most nearly itself when here and now cease to matter' bevrijdde hem van de fysieke stramheid van een week zitten op het zitkussen met de opdracht immer aandachtig te zijn voor al wat er in hem opborrelde. Niet dat hij altijd precies wist wat er in hem omging maar, wat het ook was, het was duidelijk dat hij er de laatste maanden meer voeling mee had. Dat hij een mens was, was nooit eerder zo voelbaar. Dat was niet altijd het geval geweest.

Als middelmatige leraar Engels ging hij na een afvloeiingsregeling in de jaren negentig het zakenleven in. Hij werd successievelijk freelance frietfabrikant, haarsaloneigenaar, deelhebber in een slagerij, eigenaar van een primitieve houtzagerij en tenslotte had hij een aantal drinkautomaten gekocht en geïnstalleerd op strategische plekken in de stad - een deeltijdjob die hem meer tijd gaf om in zijn versnellende zencarrière te investeren. In de zendo was bijna niets te merken van de kwaadheid waarin hij verkeerde tijdens deze fase van zijn leven. Alle emotie veranderde hij bewust in een verborgen woede. Van liefde wou hij niets meer weten. De liefde was een verrader. Nooit weer zou een vrouw de kans krijgen hem om de tuin te leiden. Achter de muur van verharding echter, waren intussen alle andere lager gelegen gangen van het Gebouw Liefde verbeterd doorzocht. Een reeks kortstondige relaties had zijn morele leven gesloopt en hem alleen maar harder gemaakt. Hij begon anderen te behandelen als meubilair. Seks was een surreëel schouwspel waarin hij én hoofdacteur en verveelde regisseur was van zijn eigen pornofilms. De zenuweinden in zijn vingers en voeten hadden zich al lang teruggetrokken in het midden van zijn lijf. De verbinding met het hart was verbroken. De herinnering daaraan deed hem pijn maar het was een pijn waarvoor hij dankbaar was. Nu kon hij tenminste iets voelen.

Diederik pakt de zeep vast en legt hem weer op de rand van de wasbak. Na een vlekkeloos geëxecuteerde pirouette glijdt die weer de wasbak in. Boeddha-woede barst uit in zijn bloed en plotseling hoort hij de stem weer Opnieuw die hoge roepstem. Het is de stem van een kind, een kind dat door het gedruis van de woede heen roept. Een kind dat schreeuwend alsmatig moedig doormarcheert, opgesloten in de wervelende slurf van een razende zandstorm. *"Maar mama, het spijt me, niet boos zijn op mij mama, alsjeblieft, ik hou van je en ik haat je manstergezicht dat mij zo bang maakt!"*

Diederik was bekwaam in koans, zo leek het hem soms, omdat hij makkelijk aan zijn gevoel voorbij kon gaan. De leegte van zen was voor hem vaak niet onbekend geweest, eerder een schuilplaats, een toevluchtsoord waarin hij zich kon verstoppen en zijn eigen duisternis zo veel mogelijk buitensluiten. De boodschap van zijn Japanse zenmeester die hij tijdens de jaren van zijn training te horen kreeg, was er veeleer een van "Vernietig je ego!" en "Ga dood op het kussen!" dan van "Heb jezelf lief". De knop omdraaien en je gevoel uitzetten, geen probleem senōr. Toch bleef hij nog altijd op zoek naar een liefde die hem angst aanjoeg en waarvoor hij wegrende. Een echte blik van liefde deed hem toen dikwijls fysiek schrikken alsof hij een messteek in zijn hart incasseerde. En om geliefd te worden, moet je een gelaat hebben. Dat was een probleem senōr. Het porseleinen bord van zijn gelaat had zijn stiefvader eens toen hij nog een jonge man was van de van zijn schouders doen afvallen. Het was in duizenden stukjes verbrijzeld. Sinds die dag had hij nooit een liefdevolle blik ooit kunnen terugwerpen.

Diederik kijkt weg van de spiegel en zijn ogen rollen naar achteren als hij naar binnen valt, tuimelend door het liquide hier en nu. Hij ziet het huis waarvan zijn vrouw en dochter een comfortabele plek voor hun drieën hebben gemaakt, hij ziet de hal beneden waar Lara nu in haar mand onder de trap dut, hij kijkt door de muren heen en ziet de eerste verdieping met het kookeiland en de zelfgemaakte kastenwanden en ineens lijkt het hem allemaal zo vervreemd alsof hij vanuit de trein naar zijn eigen leven zit te kijken. Diederik valt stilletjes uit zijn designer leven. Een leven waarin alles naar wens verloopt, de zeep altijd blijft zitten

waar je hem neerzet en kinderen nooit opstandig zijn of moeders boos. De bedwongen kinderstem in hem die om liefde roept en die tegelijk de afhankelijkheid van de liefde weerstaat, verstopt zijn zintuigen en sleept hem weg uit het hier en nu als een lappenpop in de hand van een meisje.

Diederik's angst voor een liefdeloos leven was geen illusoir spook, hij voelde het tot in het merg van zijn botten. Was het een illusie om deze angst te ontkennen, om te doen alsof hij het niet voelde, om te doen alsof zen dé oplossing was voor al zijn problemen en ook die van de rest van de mensheid? Wat is de mensheid? Er is geen mensheid, er zijn maar mensen. Bovenop de zenpiramide zitten als leraar was alleen maar een nieuwe vorm van eenzaamheid. Juist door de soms intieme ontmoetingen in de dokusankamer voelde hij zich nog meer verwijderd van het gewone leven. Zijn pad, zijn leven was ongewoon en weinigen konden daar inkomen. Zijn zitkussen was jarenlang zijn enige houvast, Het zwarte ronde kussen was een zadel op een onzichtbaar paard geworden dat hem door verschillende landen en zelfgemaakte beelden van zichzelf gebracht had tot de recente diagnose van kanker. Bij de muur van een vervroegde dood bleef het paard stilstaan, niet uitgeput maar afwachtend. Diederik begreep dat hij moest afstappen. Iets in hem wilde gaan buigen, waarlijk buigen, alsof voor de eerste keer vanuit het hart. Maar hij stond daar verlamd door gêne.

Het was de ontmoeting met een ander, met Oksana, die hem weer wakker schudde uit zijn denken. Het boeddhisme bestaat ook niet: er zijn maar mensen. De zachtheid van deze ene mens Oksana vernederde hem, schiep nieuw licht op zijn leven en bracht hem op zijn knieën. Kon hij zichzelf niet liefhebben omwille van zichzelf dan lukte hem dat omwille van haar en door de kracht van haar tederheid. Zij wist niets over zen en zijn wereld maar haar christelijke devotie was puur en ondoorgrondelijk. De leegte was voor haar een pulserende aanwezigheid die alles in de mens omhelst zonder oordeel. Haar ongeveinsde liefde was leven voor Diederik en als Naäman in de Jordaan rivier baadde hij in de helende wateren van de levende koan die zijn vrouw was. Andere leraren uit zijn traditie hadden het niet gered.

Hoe lang Diederik voor de spiegel blijft staan, weet hij niet, maar geleidelijk aan wordt hij zich weer bewust van de stilte van de badkamer en de kalmte van de ochtend. Uit zichzelf begint zijn linkervoet naar links te draaien. Zijn enkelspijeren doen mee en vervolgens haakt zijn hele skelet aan als treinwagons met, kennelijk, als eindbestemming de slaapkamer. Hij blijft staan in de deuropening en kijkt verbluft naar het gezicht van zijn vrouw. De zon streelt de muurlamp, zijtafel en haar schouderblad met een enkele vinger van licht. Hij fluistert haar naam, niet zeker of hij toch ongehoord wil blijven. Zijn Zweedse vrouw met haar Russische naam die 'Godlof' betekent. Zijn geliefde vrouw die als een Griekse godin omwonden in de frisse spierwitte lakens nog ligt te slapen. Haar hazenlip is net zichtbaar en de onderste lip puilt uit alsof ze pruilt. Achter de oogkleppen rusten de verleidelijkste katachtige ogen die Diederik ooit gezien heeft. Ogen die lispelen over de warmte van gewone menselijke liefde. Liefde is iets van het gelaat, vindt Diederik. Liefde is iets van haar gelaat.

Hij draait zich om en kijkt achter zich, Dat hij zoveel tegenstellingen en duisternis in zichzelf ontdekte, heeft zijn vertrouwen uiteindelijk alleen maar doen verdiepen. Hij weet niet hoe, maar hij beseft dat hij ondanks alles nog altijd is wie hij is in één coherent geheel. Een mens die hier en nu zichzelf in de ogen kan kijken. In zijn ogen ziet hij de mogelijkheid om compleet te worden, compleet zichzelf en compleet in zichzelf. Aan de legpuzzel van zijn gelaatstrekken ontbreekt geen stuk, alle scherven zijn er weer. De ochtendzon belicht een gezicht vol gelijmde barsten dat opnieuw op zijn plaats zit. Het is het gezicht van een kind.

Andrew Peers